

VEGYI ANYAG HÍRLEVÉL

„Vegyszerezett világ – kampány a fenntartható vegyianyag használatért” KEOP-6.1.0/B-2009-0003

**Levegő Munkacsoport • 1075 Budapest, Károly körút 3/a. • telefon: (06-1) 411-0510,
e-mail: levego@levego.hu**

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap
társfinanszírozásával valósult meg.

Befektetés a jövőbe

**ÚMFT infovonal:
06 40 638 638**

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.gov.hu

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

VEGYI ANYAG HÍRLEVÉL

LEVEGŐ MUNKACSOPORT, 2009. NOVEMBER

AZ EU BIOCID-IRÁNYELV FELÜLVIZSGÁLATA

A növényvédő szerek használatának szigorítása után az Európai Unió a rovarok irtására használt biocidok szabályozását is módosítja a környezet és a lakosság egészségének védelme érdekében.

VESZÉLYBEN A GYERMEKEK?

Dán kockázatbecslések szerint a kétéves gyermekek túlzott kockázatnak vannak kitéve a szervezetükbe kerülő mesterséges hormonális hatású anyagok miatt.

UNIÓS EGÉSZSÉGVÉDELEM – MAGYAR DEMOKRÁCIA?

Hatályossá váltak az új uniós növényvédőszer-szabályozások. A szigorítások mellett az egyes tagországoknak az érdekelt felek bevonásával akciótervet kell készíteni a kockázatok csökkentése érdekében.

VESZÉLYES ANYAGOKAT TALÁLTAK A RÚZSOKBAN

Német vizsgálatok szerint a rúzsok többsége egészségkárosító anyagokat tartalmaz. A termékek ára és biztonságossága között nem találtak összefüggést.

A BIZOTTSÁGNAK CSÖKKENTENIE KELL AZ ÉLELMISZEREK PERMETSZER-SZENNYEZETTSÉGÉT

A PAN Europe környezetvédő szervezet szerint a növényvédőszer-maradványokra vonatkozó Uniós határértékek nem nyújtanak kellő biztonságot a fogyasztóknak.

AZ EGYÜTTES HATÁSOKAT IS MEGVIZSGÁLJA AZ EU

Eddig külön-külön vizsgálták az egyes mesterséges anyagok egészségügyi hatásait, de a gyakorlatban ezek együttesen befolyásolják a szervezetünk működését. A probléma kezelése érdekében az Európai Tanács decemberi ülésén fogják megvitatni, hogy milyen lépések szükségesek a lakosság egészségének védelme érdekében.

AZ EU BIOCID-IRÁNYELV FELÜLVIZSGÁLATA

Míg a növényvédő szerek használata csökken Európában, addig a biocidok (olyan peszticidek, melyeket nem a növényvédelemben használunk, például rovarirtó szerek) használata jelentősen nő. Számítások szerint 2009-től világszerte évente 5,4 százalékkal fog nőni a biocid piac. Eközben a biocidok jelentette egészségügyi kockázatok is folyamatosan nőnek. A legismertebb biocidként használt szer, a DDT kivonását sajnos nem követték hasonló kockázatcsökkentő intézkedések. Számos, a hormonrendszert és a géneket károsító, lehetséges rákkeltő biocid, illetve sok, halakra és egyéb vízi élőlényekre fokozottan mérgező rovarirtó szer van forgalomban. A hazai vegyszeres szűnyogirtásban is rendre lehetséges rákkeltő, sőt a szabályok sajátos értelmezése miatt forgalomból kivont szereket használnak.

Az Európai Bizottság 2009. június 12-én fogadta el a biocidok európai engedélyezéséről szóló rendelet tervezetét (COM(2009)267). Az Európai Bizottság sajtóközleménye szerint, az új rendelet célja, hogy fokozottabban óvjuk az emberi egészséget és a környezetet - így remélhetőleg hamarosan el fognak tűnni a legkárosabb szerek Európából. Az új jogszabály értelmében lesz egy pozitív lista, hogy mely biocidok használhatóak Európában, illetve lesz egy egységes új, uniós szintű engedélyezési procedúra. A jogszabály az 1998-as (98/8/EC) irányelvet fogja kiváltani és a tervek szerint 2013. január 1-től fog életbe lépni.

A jelenlegi szabályozás az ipar számára költséges és nehézkes, ugyanis akadozik a kölcsönös elismerés, azaz az egyik tagállamban engedélyezett szer másikban történő engedélyezése, továbbá az adatmegosztás hiánya miatt minden tesztet többször is elvégeznek. A REACH-hez hasonlóan kötelező megosztani a gerinces állatokon végzett kísérleti adatokat, elkerülendő a felesleges párhuzamos állatkísérleteket és költségeket. Az Európai Bizottság számításai szerint az egységesülő piacnak köszönhetően 2,7 milliárd eurót tudnak a vállalatok az elkövetkező 10 évben megspórolni. A jogszabály a biocid-használatot is szabályozni fogja, illetve, mivel rendelet és nem irányelv, nem hagy szabad mozgásteret a Tagállamoknak a végrehajtásra. A jogszabály része egy kritériumrendszer is, mely meghatározza, hogy milyen egészségi és környezeti hatású biocidok nem lesznek engedélyezhetőek Európában. Emellett ezentúl csak nagyon korlátozottan lehet ruhákat és bútorokat biocidokkal kezelni.

A Növényvédőszer Akcióhálózat (PAN Europe) - melynek a Levegő Munkacsoport is tagja - azt szeretné, hogy a hamarosan sorra kerülő Európai Parlamenti szavazás során az EP képviselők a vegyszergyártó cégek érdekei helyett alapvetően a lakosság érdekeit, illetve a környezetvédelmi és egészségügyi szempontokat tartsák szem előtt. A zöld szervezetek kérik a döntéshozókat, hogy csak az egészségre nem kockázatos anyagok engedélyezését tegyék lehetővé, azaz az elkerülhetetlen vészhelyzeteket leszámítva ne engedjék a veszélyes biocidok használatát. Fontos, hogy minél hamarabb legyenek kiváltva a káros anyagok, kevésbé ártalmas anyagokkal. Szigorú kritériumrendszert kell ezért felállítani, hogy mely anyagokat szükséges azonnal kivonni a forgalomból és melyeket kell fokozatosan helyettesíteni. Így a rákkeltő, a géneket, az immun-, és a hormonrendszert, valamint a szaporodási képességeket károsító anyagokon túl fontos, hogy az emberek szervezetében felhalmozódó, illetve nem lebomló, azaz bioakkumulatív és perzisztens anyagokat is szigorúan korlátozzuk. A Levegő Munkacsoport szerint továbbá fontos hatékonyan korlátozni, hogy köztereken mikor, és milyen módon lehessen biocidokat, elsősorban szűnyogirtó szereket használni.

A Biocid Rendeletéről az unió döntéshozó szervei, az Európai Parlament és a kormányokat egybefogó Tanács az elkövetkezendő években fog dönteni.

(Simon Gergely)

VESZÉLYBEN A GYERMEKEK?

A dán környezetvédelmi hatóság (EPA) megvizsgálta a kétévesnél fiatalabb gyermekek egészségügyi kockázatainak nagyságát. A felmérés során a legnagyobb kockázatot jelentő, jellemzően az élelmiszerekkel is érintkező tárgyakra összpontosítottak, de figyelembe vették a beltéri levegő, illetve por veszélyesanyag-tartalmát is.

A kockázatbecslés során több hormonális hatású anyag – például a ftalátok, a parabének, az azo-fungicidek és a biszfenol A – kockázatait is becsülték.

A felmérés során 12 termékcsoporthoz veszélyes vegyi anyag-tartalmát, és annak kijutási esélyét értékelték. A kockázatokat a nyári és a téli időszakban jellemző kitettségére is kiszámították. Az egyes termékcsoporthoz 5-5 különböző árut vizsgáltak.

A vizsgálatok szerint egyes, a veszélyes anyagokat nagy mennyiségben tartalmazó termékek számottevő kockázatot jelentenek a kétéveseknek. Ilyenek például a magas dibutil-ftalát tartalmú műanyagcipők.

Problémát okozhatnak a férfi nemi hormonok működését akadályozó anyagokká bomló, jellemzően az élelmiszerekkel a szervezetbe kerülő dibutil-ftalát, a dioxin, illetve a PCB-k. Más anyagok, mint például a kozmetikai cikkekben (például különféle krémek, olajok) tartósítószerként használt parabének a női nemi hormonok működéséhez hasonló anyagokká alakulnak.

Az eredeti cikk és a teljes jelentés itt érhető el (angol nyelven):

<http://www.mst.dk/Udgivelses/Publikationer/2009/10/978-87-92548-81-8.htm>

(Swedish Society for Nature Conservation)

UNIÓS EGÉSZSÉGVÉDELEM – MAGYAR DEMOKRÁCIA?

Több mint tíz hónappal a jogszabály európai parlamenti megszavazása után hatályossá vált a növényvédő szereket szabályozó új, uniós rendelet és irányelv. A Levegő Munkacsoport üdvözli az új jogszabályokat, és reméli, hogy azok betartásával jelentősen csökken az élelmiszerekben található veszélyes vegyszerek mennyisége. Jelenleg a hazai boltokban kapható zöldségek és gyümölcsök több mint 40 százaléka növényvédő szerekkel szennyezett, és több, forgalomban lévő permetszer lehetséges rákkeltő, vagy károsítja a hormonrendszert.

A változásokat indokolják a Levegő Munkacsoport KEOP pályázatból finanszírozott ideai felmérései: kiderült, hogy a hazai lakosság döntő többsége (84 százalék) szerint az élelmiszerekben található vegyi anyagok jelentik a legnagyobb kockázatot az emberek egészségére. A félelmek sajnos megalapozottak, hisz a civil szervezet nyár eleji vegyszermaradék-vizsgálatai során 16 paprikamintából 10-ben, 17 epermintából pedig 13-ban talált határérték feletti vegyszermaradékot. Egy Marokkóból származó paprikában a lehetséges rákkeltő dimethoate koncentrációja közel hétszerese volt a megengedettnek, egy epermintában pedig a határérték kétszeresét érte el egy permetszer mennyisége.

Az új rendelet értelmében fokozatosan eltűnhetnek az élelmiszerekből a rákkeltő, a mutagén, valamint a szaporodási képességeket és a hormonháztartást károsító hatóanyagok. A fenntartható növényvédelmi gyakorlat kialakulása érdekében előnyben kell részesíteni a vegyszermentes megoldásokat. Jelentősen szigorítják a vegyszeres növényvédelmet a köz- és lakóterületen, valamint a Natura 2000 természetvédelmi területeken, és korlátozzák a légi permetezés alkalmazásának lehetőségeit is. A jogszabályok 18 hónap múlva lépnek életbe a tagországokban.

Az új irányelv előírja, hogy minden országban az érdekeltek bevonásával Nemzeti Akciótervet kell készíteni arról, hogy miképp lehet az adott országban csökkenteni a növényvédő szerek jelentette kockázatokat. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) sajnálatos módon több mint egy éve nem hívja össze a zöld szervezeteknek is helyt adó Növényvédő szer Engedélyezési Egyeztető Tanácsot (NEET), ezzel szemben életre hívott egy új, úgynevezett Növényvédőszer Bizottságot, melyben a hatóságok mellett csupán a növényvédőszer-gyártók és importálók kapnak helyet. Az FVM honlapja szerint ez az új bizottság fogja tárgyalni az új Akciótervet. Az FVM válasza sem méltatta a Levegő Munkacsoport részvételt kérő megkeresését, pedig nyilvánvaló, hogy a szergyártók továbbra sem fogják támogatni az általuk gyártott egészségkárosító szerek korlátozását és az EU által előírt szerhasználat-csökkentést. A civil szervezet attól tart, hogy így a lakosság érdekei helyett csupán a gyártók érdekei érvényesülnek, és az emberek egészségét és a környezetet védő intézkedések helyett csupán újabb, a veszélyes anyagok hazai használatára vonatkozó halasztási kérelmek látnak majd napvilágot.

(Levegő Munkacsoport)

VESZÉLYES ANYAGOKAT TALÁLTAK A RÚZSOKBAN

A német Öko-Test magazin vizsgálatai veszélyes összetevőket találtak egyes ajakrúzsokban.

Összesen 21 márka termékeit elemezték, és szinte minden színárnyalatot teszteltek a színezékek eltérő összetétele miatt. A 306 vizsgált termék közül 121, vagyis több mint egyharmad csak "közepes", 44 pedig "elégséges" osztályzatot kapott.

Az eredmények alapján úgy tűnik, az ár és a minőség nem feltétlenül van összefüggésben. A bevizsgáltatott ajakrúzsok között volt olyan, amely 2,49 euróba kerül, mégis sokkal jobb minőségű, mint egy tízszer drágább termék.

Egyes rúzsok tartrazin nevű sárga festékanyagot tartalmaznak, amely viszketést és kiütést okozhat. A rúzsok egy részében emellett rákkeltőnek mondott anilint találtak.

Néhány termékben kőolajszármazékok, paraffin és szilikon is volt. Az ilyen anyagok egészségtelenek, a paraffinok például felhalmozódhatnak a nyirokcsomókban.

A teszt során három márkát találtak - Dr. Hauschka, Lavera, Logona -, amelyek a rúzsai teljesen biztonságosnak tekinthetők.

A színező pigmentektől függően további káros anyagok kerülhetnek a termékekbe. Különösen kritikusnak tekintik a szakemberek a CI 17200 festéket, amely rákkeltőnek mondott anilint tartalmaz. Ezt a pigmentet több márka luxusrúzsában is felhasználják.

Mivel az ember a nyelvvel apránként lekoptatja ajkáról a rúzsot, a mérgező anyagok a szervezetbe kerülnek és ott felhalmozódhatnak. A paraffinok például a májban vagy a nyirokcsomókban halmozódhatnak fel. A biotermékekben az ilyen összetevők használata nem engedélyezett.

Többféle hormonhatású fényvédő filteranyagot (ethylhexil, a methoxycinnamát és a benzophenone-3), illetve allergizáló illatanyagokat (hidroxycannamal és cinnamylalkohol) is találtak.

A teljes cikk a TVE honlapján érhető el: <http://tudatosvasarlo.hu/cikkek/1421>

(Tudatos Vásárlók Egyesülete)

AZ EGYÜTTES HATÁSOKAT IS MEGVIZSGÁLJA AZ EU

Az Európai Tanács decemberben fog tárgyalni a mesterséges vegyületek a környezetet és az emberi egészséget károsító együttes (kumulatív) hatásainak

csökkentési lehetőségeiről. A megbeszélés során elsősorban a hormonrendszer működését befolyásoló anyagok kockázatairól és biztonságos használatának lehetőségeiről fogtak egyeztetni.

A témával a dán környezetvédelmi miniszter javaslatára foglalkoznak, a korábbi cikkünkben is említett dán kockázatbecslés eredményeinek ismeretében. A miniszter szerint nem lehet tovább halogatni a probléma kezelését.

A francia döntéshozók is a kezdeményezés mellé álltak hangsúlyozva, hogy nem elégséges az a korábbi vizsgálati gyakorlat, hogy az egyes anyagok egészségügyi és környezeti hatásait csak külön-külön vizsgálják, hiszen az együttes hatások ismerete elengedhetetlen.

A mesterséges anyagok együttes hatásai miatt szükséges szabályozásokkal kapcsolatban az Európai Bizottság javaslatokat készít.

Az európai környezetvédő civil szervezetek a hormonhatású anyagok használatának kellően szigorú, a lakosság érdekeit és a környezeti szempontokat is figyelembe vevő szabályozása érdekében levelet írtak a Tanács ülésén részt vevő képviselőknek.

A környezetvédők szerint a jelenlegi szabályozás alábecsüli a tényleges egészségügyi kockázatokat, hiszen mindig csak 1-1 anyag hatásait értékeli, de a valóságban egyszerre több egészségkárosító vegyület hatásának vagyunk kitéve. Az együttes hatások alábecslése feltételezhetően a hormonális hatású anyagoknál a legnagyobb.

A hormonális hatású anyagok jelenléte hozzájárulhat egyes születési rendellenességek, daganatos megbetegedések kialakulásához, illetve a termékenység romlásához.

A kockázatok csökkentésére lehetőséget ad majd az EU vegyianyag-szabályozásának 2013-as felülvizsgálata, ami lehetőséget adna – biztonságosabb alternatívák megléte esetén – a hormonális hatású anyagok felhasználásának betiltására.

Az eredeti cikk itt olvasható (angol nyelven):

<http://chemicalwatch.com/index.cfm?go=2819>

(Chemical Watch)

A BIZOTTSÁGNAK CSÖKKENTENIE KELL AZ ÉLELMISZEREK PERMETSZER-SZENNYEZETTSÉGÉT

A Pesticide Action Network Europe környezetvédelmi civil szervezet szerint az Európai Bizottság felesleges kockázatnak teszi ki a lakosságot azáltal, hogy túlzottan magas határértékeket állapított meg a zöldség-gyümölcs áruk veszélyes növényvédő szerekkel való szennyezettségére.

Hans Muilerman, a PAN Europe szakértője szerint a helyzet sokat romlott 2008-ban, amikor a kereskedelmi érdekeknek megfelelően mintegy 100.000 esetben megemelte az egyes áruk megengedett növényvédőszer-tartalmát. A lépés tovább növelte az egészségügyi kockázatokat.

A PAN Europe állásfoglalása szerint a fogyasztók egészségének védelme érdekében a határértékeket a lehető legalacsonyabb értékre kell csökkenteni.

A Bizottságnak a döntései során figyelembe kellene vennie azt, hogy a fogyasztókat nem csak egy-egy hatóanyagtól kell megóvni, hanem azok együttes – kellően nem ismert – hatásaitól is. Hiszen a gyakorlatban egyszerre többféle egészségkárosító hatású szennyező is a fogyasztó szervezetébe jut. Különösen fontos a hormonális és a fejlődési rendellenességek kialakulási kockázatának csökkentése.

A PAN Europe a növényvédőszer-mentes termékek elterjedését tartja a legbiztonságosabb megoldásnak.

(Pesticide Action Network)

Kérjük, hogy a hírlevéllel kapcsolatos észrevételeit, illetve le- és feliratkozási szándékát a reach@levego.hu e-mail címen jelezze!

A vegyi anyag hírlevelet összeállította: Pál János

Készült a Levegő Munkacsoport KEOP - 6.1.0/B - 2009 - 0003 számú vegyi anyag kampánya keretében, amely az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Pál János, Simon Gergely

ÚMFT infonál:
06 40 638 638

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.hu